

Simplicissimus Budapestje

BEVEZETÉS A KORSZERŰ SZNOB- ÉS HEDONIZMUSBA, VALAMINT AZ ALKALMAZOTT EMBERLESÉS TUDOMÁNYÁBA

Simplicissimus esete a mindentudás ősi vágyával

Amikor gyerek voltam, tökéletesen reménytelennek tűnt, hogy elérjem, amit szerettem volna: mindent tudni. Hiába habzsoltam az akkoriban nyílt csodás Liszt Ferenc téri gyermekkönyvtárból féltucat-számra kihozott könyveket, csigalassúsággal haladtam előre. Először a zene, később a matematika került előtérbe. Csupa önmagában is végtelen világ. Végül a történelemnél kötöttem ki. (Közben egy ideig elvonta a figyelmemet egy régi, közszájon forgó bölcsesség: „Nem lehetséges a világ minden nőjét meghódítani. De azért törekedni kell rá.”). Egyetem után nem sokkal aztán rá kellett jönnöm, hogy a történelmen belül is radikálisan szűkítenem kell a fókuszot. Budapest tűnt a praktikus választásnak.

Mindent tudni Budapestről 1

A tudományegyetemen a történelem szakon aztán menetrendszerűen kaptam a hatalmas pofonokat. Ahelyett, hogy megtudhattuk volna igazán, „hogyan is volt?”, oklevelekkel, forrásokkal kínoztak minket. Hamar be kellett látni, hogy sokféle történelem van egymás mellett, és nem fér el minden az ember fejében, legfeljebb arra van mód, hogy az ember megtanulja, melyik esetben melyik könyvben keresse a tudnivalót. Megjelent a Budapest lexikon, a Budapest Enciklopédia, ma már jól látjuk, mennyire tökéletlen művek. Mai, méltó utódjuk a *Déry Attila* írta kolosszális könyvsorozat, a címről címre haladó, kerületenként kiadott házkataszter. Jött aztán a rendszerváltás utáni Budapest tárgyú könyvboom, a Városháza kiadó három sorozata. Közben megérkezett az internet, sőt a Wikipédia. Meg Budapest teljes utcanév-lexikona. Itt gyorsan meg is szakítom elmélkedésemet, egy Budapest alapkönyv listával.

Mindent tudni Budapestről 2 könyvlista, alpművekről

Ezek nem hiányozhatnak egy igazi lokálpatrióta könyvespolcáról. Kerül, amibe kerül, akár árverésen is be kell szerezni. Ha lehet, nem reprintet, hanem eredeti kiadást. A pontozás 1 és 10 között történt.

BUDAPEST KRÓNIKÁJA.

Bart István szerk., Corvina, 2007
Fontos, szigorú időrendben haladó kézikönyv, a szakma legjobb tudósai és ismerői tollából, igazi modern enciklopédia. Sajnos, indexre nem futotta az energiából. Megbízhatóság: 10
Adatok pontossága: 10
Élvezetes olvasmány: 10
Új felfedezések: 8
Láttatás: 10

BUDAPEST TELJES UTCANÉV LEXIKONA.

Adattár: *Mészáros György*, bevezetés *Ráday Mihály*, utcanév-történetek *Buza Péter* és *Prusinszki István*. Corvina, 2013. Fantasztikus alapoossággal és szellemmel összeállított igazi alapmű. Szerepel benne az összes valaha utcanév-ügyben hozott rendelet, a kerülethatárokat szabályozók is, az utcanévtábla-szabvány, rajzzal, s az adattárban benne van az összes valaha előfordult név. Tehát a mai utcanevek elődei is fel vannak sorolva, de a régiéket is szerepelnek. Megbízhatóság: 10
Adatok pontossága: 10
Élvezetes olvasmány: 7
Új felfedezések: 3
Láttatás: 8 (a kis utcanév-történetekben, máshol 0)

BUZA PÉTER: Kószálunk a régi Pesten.

Panoráma, 1986
Buza Péter több tucat könyve közül némi tépelődés után ezt a korai könyvét választottam. Egy nagy hagyomány, a regényes várostörténet felélesztője és fáradhatatlan folytatója. Egyesek szerint *Simplicissimus* is e könyv lapjai közül bújt elő. A sétához *Sajdik Ferenc* rajzolt tréfás tér- és életképeket. Megbízhatóság: 10
Adatok pontossága: 10
Élvezetes olvasmány: 10
Új felfedezések: 8
Láttatás: 8

BUZINKAY GÉZA: Budapest képes krónikája.

Corvina, 1998
Dúsan illusztrált modern szintézis, a legújabb eredmények elmesélése, új képekkel, a gyakorló múzeumigazgató, tudós sajtótörténész tollából.

Megbízhatóság: 10
Adatok pontossága: 10
Élvezetes olvasmány: 8
Új felfedezések: 4
Láttatás: 10

A tél közepén befejeződött a Szervita téri bontás nagyobbik része, és teljes pompájában előbukkant a *Phönix Biztosító* egykori székháza (1911-12, tervezte *Quittner Zsigmond*). A kerítésponyvákra kitett látványrajzok nem feltűnősködő, minőségi modern irodaházat, lakóépületet ígérnek. (Foto *Simplicissimus*)

GYÁNI GÁBOR: Hétköznapi Budapest. Városháza, 1995

Kiváló, olvasmányos, összefoglaló művelődéstörténeti munka arról, milyen élet folyt Budapest nagy korszakában a csillogó nagykörúti és *Andrássy úti* homlokzatok mögött. Arról, hogy miként éltek a polgárcsaládok, a cselédek, milyen bútorok között, és miről beszélgettek. Módszerében is tanulságos, érdekes könyv. Új példányhoz is hozzá lehet jutni. Megbízhatóság: 10
Adatok pontossága: 10
Élvezetes olvasmány: 8
Új felfedezések: 8
Láttatás: 5

LIGETFALVI GYÖRGY – MAJKÓ ZSUZSANNA: Városliget Lexikon. Városháza Kiadó, 2017.

Húsz éven át készült egy elméleti és egy gyakorlati szakember összefogásából ez a nagyszerű könyv, amely folyamatos ol-

vasásra is alkalmas. Sok érdekes idézet, és rengeteg új fénykép. Az elején egy tömör Városliget-történet.

Megbízhatóság: 10

Adatok pontossága: 10

Élvezetes olvasmány: 10

Új felfedezések: 8

Láttatás: 10

N. KÓSA JUDIT: *Lelőhely* (2004), illetve *Elveszített névjegyek – Lelőhely újratöltve* (2016), mindkettő a Városháza Kiadónál jelent meg.

A neves napilapos újságíró és helytörténész különleges műfajt teremtett: általában egy talált tárgyból indul ki, azt körülkutatja, és jóízű pecsenyeként tálalja az olvasónak. A cikkek annyira népszerűek, hogy az olvasók hamarosan küldözgetni kezdték neki témaötleteket. A szerző Miss Marple és az újságíró *Márai Sándor* képességeivel egyformán rendelkezik. Sorozata most is él, most éppen a legrégebbi magyar napilapban.

Megbízhatóság: 10

Adatok pontossága: 10

Élvezetes olvasmány: 10

Új felfedezések: 10

Láttatás: 10

SALY NOÉMI: *Törzskávéházamból zenés kávéházba. Séta a budapesti körutakon.* Osiris, 2005

A kávéházak egyéni hangú krónikása tények százait ásta elő és gyúrta egybe a maga hasonlíthatatlan, élőbeszéd elevevényű, száz évvel ezelőtti ízekben gazdag nyelvével. Könyve, saját fordulatával élve, „mesekönyv a kályha mellé”. Sokak szerint ennél sokkal több.

Megbízhatóság: 10

Adatok pontossága: 10

Élvezetes olvasmány: 10

Új felfedezések: 10

Láttatás: 10 (mind a fényképek, mind a szöveg tekintetében)

TOMSICS EMŐKE: *Budapest Atlantisza.* (A pesti Belváros átalakulása a 19. század végén). Városháza kiadó, 2015.

Ez a még mindig nem eléggé ismert (méreteiben is) hatalmas munka új minőséget jelent a magyar helytörténetben. Témaválasztása, az eredeti kutatás aránya, a legfrissebb nemzetközi szakirodalomra való támaszkodás, és a csodás, soha nem látott fényképek tömege – mindez már önmagában kiemelkedő könyvet jelentene. És akkor még nem beszéltünk arról, hogy milyen élvezetes a stílusa. Pe-

dig ez egy alapvetően tudományos, sok száz lábjegyzettel kísért alpmű.

Megbízhatóság: 10

Adatok pontossága: 10

Élvezetes olvasmány: 10

Új felfedezések: 10

Láttatás: 10

ZEKE GYULA: *Volt egy feketém* (A budapesti eszpresszók története). Balassi Kiadó, 2014.

Élvezetes és bámulatos munka, egy fél élet gyümölcse. Az egyszerre szaktörténész és író forráskutatáson alapuló összegzése. A kávéházak válságától indulva, világosan szakaszolva mutatja be az eszpresszós műfaj tündöklését, hanyatlását, újra tündöklését, csaknem pusztulását, újjáéledését. Rajta kívül ugyan ki tudta még, mi volt az 1942-es tejrendelet? Fejezetenként több tucat lábjegyzettel.

Megbízhatóság: 10

Adatok pontossága: 10

Élvezetes olvasmány: 10

Új felfedezések: 10

Láttatás: 10

E ház valamelyik legfelső szinti lakásában Simplicissimus szívesen eltöltene egy hétvégét a „zsákbamacskás lakáscsere program” keretében. 1942–1944, tervezte Gerlőczy Gedeon. (Foto Simplicissimus).

Mindent tudni Budapestről 3

Régen véget értek az ünnepek, túl vagyunk a sielésen, de a tavasz még messze van... Fel kellene pörögni már... Az elutazás most anyagi, vagy más okokból szóba sem jöhet. Akkor mi legyen?!

Próbáltak már lakást cserélni egyívású ismerőssel? Én már sokszor – gondolat-

ban. Ha egyszer tényleg rászánám magam, a következőt tenném.

Nem, hova tetszik gondolni, nem a telefon venném fel, és nem azt mondanám, hogy „Elemér, nincs kedvetek egy hétvégére lakást cserélni velünk? Igen, péntek estétől vasárnap délután 5-ig... De semmi fakszni, különleges rendrakás, nagytakarítás – úgy ahogy vagytok...”

Nem, nem így. Hanem bevetném a Tom Sawyer-féle „kerítésfestési trükköt”.

Kiszemelném három-öt olyan ismerőst, aki a leginkább hasonló helyzetben, de más környéken él, mint én, akiről el tudok képzelni ilyesmit, és személyre szóló e-mailben a következő füllentésekkel tűzdelt levelet küldeném nekik.

„Hahó, Elemér!

Új-zélandi barátaim mesélik, hogy ők évente kétszer-háromszor felfrissülés céljából lakást cserélnék egymással egy-egy hétvégére. »Zsákbamacskás lakáscserének« hívják a dolgot, a következők miatt. Kikészítenek egymásnak négy kilenc-kilenc elemet tartalmazó zsákocskát. Az elsőben kilenc boríték van, mindegyik a közelben található dolgokról, látnivalókról szól. Hogy mik a jó boltok, éttermek, sétaútvonalak, érdekes épületek, stb. A szabály az, hogy vakon ki kell húzni néhányat, és azt meg is kell csinálni. Pl. délután az Oxygen fitnessklubban legalább 50 fekvőtámasszal, 4-es számú hét fogásos húsmentes menü az Olimpia étteremben, stb. De ezt persze ritkán tartják be, inkább végigböngésznek mindent, és választanak. Megnézik a környéken a híres építész villáját, és be is csöngetnek (fel lett készítve, hogy esetleg becsöngetnek!). A boltban elbeszélgetnek a horzsolással tarkított üzletvezetővel: hogy megy a ketrecharc, stb.

De három másik zsákbamacska is van, és ez a lényeg. Egy zsák DVD, egy zsák vékony, egy hétvége alatt kiolvasható könyv, esetleg kiprintelt novella vagy esszé, és végül egy zsák kézzel másolt (na jó, személyesen kiprintelt) vers.

Ezek közül tényleg illik vakon választani, hacsak nem ismert dolgot húztunk... Ja, és szigorú szabály, hogy a tévét bekapcsolni nem lehet.

Na, van kedvetek esetleg? A jövő hét végére gondoltunk...

Először titeket kérdezlek, úgyhogy ne nagyon tököljetek... Holnap reggelig válaszoljatok, mert ha nem, akkor mást is megkérdezek...”

Ezzel a módszerrel garantáltan horogra akad egy cserepartner! ●